

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Kutsekeskhariduse riiklik õppekava“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Haridus- ja teadusministri määrus „Kutsekeskhariduse riiklik õppekava“ (edaspidi määrus) kehtestatakse kutseõppeasutuse seaduse (edaspidi KutÕS) § 24 lõike 3 alusel.

Määrusega kehtestatakse nõuded 13 uuele kutsekeskharidusõppe õppekava sisule, mida rakendatakse 2025/26 õppeaastast.

Määruse eesmärk on toetada õppimiskohustuse rakendumist kutseõppeasutustes ja luua eeldused muuta kutsekeskhariduse põhihariduse omandanud noortele atraktiivseks ja konkurentsivõimeliseks haridustee jätkamise valikuks gümnaasiumis pakutava üldkeskhariduse kõrval. 2023. a sügisel käivitatud kutsehariduse reformi ja 2024. a vastu võetud õppimiskohustuse ea tõstmise koosmõjus eeldatakse, et põhihariduse omandanud õpilastest 40% jätkavad õpiteed kutsekeskharidusõppes.

Eelnõu toetab ka riigi pikaajalist strateegilist vaadet ning Vabariigi Valitsuse tegevuseesmärke. Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035¹ sihiks on saavutada aastaks 2035 olukord, kus 90% 20–24-aastastel on vähemalt keskharidus. Samas tuuakse arengukavas välja, et kehtivad, kitsalt tööturu vajadustele orienteeritud kutsekeskharidusõppe õppekavad ei toeta piisavalt õpilaste üld- ja tulevikupädevuste arengut. Uued laiapõhjalised² ja/või valdkondlikud³ kutsekeskharidusõppe õppekavad laiendavad õpivõimaluste valikut põhihariduse omandanud õppimiskohustuse eas olevatele noortele. Õppe fookus on senisest rohkem üldpädevuste arendamisel ja laiapõhjalisemal kutsealasel ettevalmistusel, et toetada õppiija kohanemisvõimet kiiresti arenevas ja muutuvus töö- ja majanduskeskkonnas ja hakkamasaamist kogu elukaare jooksul. Eelnõu on seotud ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2023–2027⁴ võetud ülesandega – tõstame kohustusliku kooliea 18. eluaastani, põhikoolijärgse hariduse või kutse omandamiseni; muudame kutsehariduse atraktiivsemaks, kutsekoolides õppijad saavad lisaks kutse omandamisele ka kõrghariduses õpingute jätkamiseks konkurentsivõimelise keskhariduse (4-aastane õpe).

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna juhataja Triin Laasi-Õige (5300 5910, triin.laasi-oige@hm.ee), kutsehariduse valdkonna nõunik Aulika Riisenberg (735 0651, aulika.riisenberg@hm.ee) kutsehariduse valdkonna peaekspert Marelle Möll (5691 2509, marelle.moll@hm.ee) ja õigus- ja personalipoliitika osakonna õigusnõunik Marili Lehtmets (735 0289, marili.lehtmets@hm.ee). Eelnõu koostamisse panustasid ka kutsehariduse valdkonna nõunik Ingrid Jaggo, kutsehariduse valdkonna peaekspert Mari-Liis Seer ja finantsvaldkonna peaekspert Pille Tarto.

¹ Haridusvaldkonna arengukava 2021 – 2035, <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid#haridusvaldkonna-are>

² Laiapõhjaline õppekava hõlmab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad ühte ISCED õppekavarühma. Näiteks ehituserialade õppekava on laiapõhjaline, hõlmates kompetentse kõigist ehituse valdkonda kuuluvatelt erialadelt maaler, plaatija, müürsepp jms.).

³ Valdkondlikuks saab õppekava nimetada juhul, kui selle käigus on võimalik omandada ühe õppesuuna erinevatesse õppekavarühmade sse kuuluvate erialade kompetentse. Näiteks on võimalik luua isikuteeninduse valdkonna õppekava, mis sisaldab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad majutamine ja toitlustamine, juuksuritöö ja iluteenindus, reisimine, turism ja vaba aja veetmine õppekavarühmadesse

⁴ Vabariigi valitsuse tegevusprogramm aastateks 2023 – 2027 https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2023-05/VVTP%202023-2027_26.pdf

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb kahest peatükist, 10 paragrahvist ja 15 lisast.

Esimeses peatükis reguleeritakse üldsätted sh määruse reguleerimis ja kohaldamisala. **Paragrahvi 1 lõikes 1** sätestatakse määruse reguleerimisala, mille kohaselt määrab kutsekeskhariduse riiklik õppekava (edaspidi *RÕK*) kindlaks 4. taseme kutsekeskharidusõppe eesmärgid, saavutatavad õpiväljundid ja seosed Eesti kvalifikatsiooniraamistikuga, õpingute alustamise ja lõpetamise nõuded, õppekava moodulid ning nende mahu Eesti kutsehariduse arvestuspunktides (edaspidi *EKAP*) koos õpiväljundite ja hindamiskriteeriumitega, moodulite valiku võimalused ja tingimused ning õpingute käigus omandatavad kvalifikatsioonid.

Kutseõppeasutuse seaduse § 21 lõike 1 kohaselt sätestab õppekava ka õpingute käigus omandatavad kutsed ja osakutsed, kuid selle asemel kasutatakse mõistet "kvalifikatsioonid". Kvalifikatsioon tähendab ametlikult tunnustatud pädevust, millega kaasnevad teatavad õigused ja kohustused. Kvalifikatsioonid jagunevad formaalhariduslikeks kvalifikatsioonideks (nagu põhiharidus, kutsekeskharidus) ja kutsekvalifikatsioonideks ehk kutseteks⁵. Kutsete ja osakutsete fikseerimine õppekavas on eksitav, kuna uued kutsekeskharidusõppe õppekavad ei ole mõeldud ainult tööturu jaoks vajalike kutseoskuste omandamiseks, vaid võimaldavad õpilasele laiemat ettevalmistust, nii igapäevaelus ja ühiskonnas hakkamasaamiseks, aga ka õpingute jätkamiseks vajalike (üld)pädevuste arendamiseks.

Määrusega luuakse alus laiapõhjaliste valdkondlike kutsekeskharidusõppe kooli õppekavade koostamiseks ja rakendamiseks, mille lõpetamisel saavutatavad teadmised, oskused, väärtushinnangud ja hoiakud ehk õpiväljundid on kooskõlas Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 4. tasemel kirjeldatud üldnõuetega järgides sama rahvusvahelise hariduse klassifikaatori ISCED tasemeõppekavade võrdsuse põhimõtet gümnaasiumi õppekavaga, mille õpiväljundid on samuti suhestatud Eesti kvalifikatsiooniraamistiku 4. tasemega.

Lõikes 2 esitatakse loetelu uuel, 4-aastase kutsekeskharidusõppe õppekava mudelil põhinevatest õppekavadest (13 tk), mille üldandmed ning põhiõpingute struktuur ja moodulite kirjeldused käesoleva riikliku õppekavaga kehtestatakse. Uued laiapõhjalised⁶ ja/või valdkondlikud⁷ kutsekeskharidusõppe õppekavad **laiendavad õpivõimaluste valikut põhihariduse omandanud noortele**. Õppe fookus on senisest rohkem üldpädevuste arendamisel ja laiapõhjalisel kutsealasel ettevalmistusel, mis toetavad õppijat kiiresti arenevas ja muutuvus töö- ja majanduskeskkonnas kohanemisel ja toimetuekul kogu elukaare jooksul ning loovad eeldused elukestvas õppes osalemiseks.

Määrusega kehtestatakse õppekavad on välja töötatud HTMi, koolide ja sotsiaalsete partnerite, kutse- ja erialaliitude koostöös. Õppekavad vastavad Euroopa Sotsiaalfond+ sekkumise „Teaduspõhine õppekavade ja õppevara arendamine ning rakendamine ja õppekvaliteedi hindamine, personaalsed õpiteed ja õpianalüütika (ÕKVA+)“ raames välja töötatud uuele kutsekeskharidusõppe õppekava mudelile.

Paragrahviga 2 sätestatakse määruse kohaldamisala. Käesoleva riikliku õppekava nõudeid kohaldatakse alates 2025. a Eesti hariduse infosüsteemis registreeritavatele

⁵ <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid>

⁶ Laiapõhjaline õppekava hõlmab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad ühte ISCED õppekavarühma. Näiteks ehituserialade õppekava on laiapõhjaline, hõlmates kompetentse kõigist ehituse valdkonda kuuluvatelt erialadelt maaler, plaatija, müürsepp jms.).

⁷ Valdkondlikuks saab õppekava nimetada juhul, kui selle käigus on võimalik omandada ühe õppesuuna erinevatesse õppekavarühmadesse kuuluvate erialade kompetentse. Näiteks on võimalik luua isikuteeninduse valdkonna õppekava, mis sisaldab kompetentse erialadelt, mis kuuluvad majutamine ja toitlustamine, juuksuritöö ja iluteenindus, reisimine, turism ja vaba aja veetmine õppekavarühmadesse

kutsekeskharidusõppe õppekavadele, st hetkel kehtivaid kutsekeskharidusõppe õppekavu ei muudeta.

Paragrahviga 3 kehtestatakse nõuded määruse alusel kooli õppekava koostamisele. Selle kohaselt koostab kool riikliku õppekava alusel kooli õppekava, võttes aluseks riiklikus õppekavas esitatud kohustuslikud üldharidus- ja põhiõpingute moodulid ning lisades valikõpingute moodulid arvestades riiklikus õppekava paragrahvis 9 esitatud nõudeid valikõpingute moodulite valiku võimalustele ja tingimustele.

Teine peatükk kirjeldab riikliku õppekava üldosa.

Paragrahv 4 lõigetega 1 – 4 määratletakse kutsekeskharidusõppe eesmärk, ülesanded ja õpiväljundid.

Lõike 1 kohaselt on kutsekeskharidusõppe eesmärgiks üldhariduslike- ja kutse- või erialaste teadmiste, oskuste ja väärtushoiakute omandamine, mis loovad õpilasele eeldused tööle asumiseks õpitud kutse- või erialal või õpingute jätkamiseks järgmisel kutse- või haridustasemel.

Lõikes 2 sätestatakse sarnaselt gümnaasiumi riikliku õppekava § 3 lõikele 1, et kutsekeskharidusõppe läbiviimisel on koolil nii hariv kui ka kasvatav ülesanne, et tagada noorte ettevalmistamine toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

Ka kutseõppeasutuse seadus näeb oma regulatsioonis ette, et kooli ülesanne on korraldada õppekasvatustööd (§ 3 lg 2 p 1). Seega ei piirdu kooli ülesanne vaid kutsealaste oskuste arendamisega, vaid tähelepanu tuleb pöörata ka noorte terviklikule arengule viisil, et neist kujuneksid vastutustundlikud, emotsionaalselt ja sotsiaalselt küpsed isiksused, kes suudavad teha kodanikena teadlikke ja eetilisi valikuid ning arvestavad oma tegevuses teiste inimeste, looduse ja ühiskonna heaoluga.

Lõikes 3 sätestatakse riikliku õppekavaga määratud kutsekeskharidusõppe õpiväljundid, mille koostamisel on lähtutud Euroopa Nõukogu 2018. aasta soovitudest võtmepädevuste kohta elukestvas õppes ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas toodud üldpädevustest nagu õpipädevus, suhtluspädevus, enesemääratluspädevus, sotsiaalse- ja kodanikupädevus, kultuuri- ja väärtuspädevus, tegevus- ja ettevõtlikkuspädevus, matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevus ning digipädevus. Kutseharidusstandardi § 23 on hetkel sätestatud 34 õpiväljundit, millega võrreldes on määrukses toodud kirjed kompaktsemad ja need määratlevad oodatavad õpiväljundid ühetaoliselt kõigile määruse alusel loodavatele kutsekeskhariduse õppekavadele. Kirjeldatud õpiväljundite omandamine õpilase poolt toimub kogu õppe ulatuses.

Lõikes 4 sätestatakse kooli roll kutsekeskhariduse eesmärkide ja õpiväljundite saavutamise toetamiseks, mille kohaselt tuleb õppe läbiviimisel keskenduda õpilase iseseisvumise, tema maailmapildi kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemise ning elus toimetuleku toetamisele, arendades samas nii õpilase iseseisva õppimise kui koostööoskusi.

Paragrahvis 5 esitatakse nõuded kutsekeskharidusõppes õpingute alustamiseks vastavalt kutseharidusstandardi § 18 lõikele 4, mille kohaselt on kutsekeskharidusõppes õpingute alustamise tingimuseks põhihariduse olemasolu. Erandjuhul võivad keskharidusõppes võivad õpinguid alustada ilma põhihariduseta vähemalt 22-aastased isikud, kellel on põhiharidusele

vastavad kompetentsid. Määrusega täpsustatakse, et vastavate kompetentside olemasolu hinnatakse vastavalt kooli vastuvõtukorras sätestatud tingimustele.

Paragrahviga 6 sätestatakse õppe maht kutsekeskharidusõppes. Kutseõppeasutuse seaduse § 23 lõige 5 sätestab, et kui õpilane läbib täielikult õppekava, mis vastab neljandale kvalifikatsioonitasemele, mille nominaalkestus on **vähemalt kolm aastat ja õppemaht 180** Eesti kutsehariduse arvestuspunkti ning mis sisaldab võtmepädevuste õpet kutseharidusstandardis sätestatud mahus, omandab ta koos kutse- ja erialase pädevusega keskhariduse ehk kutsekeskhariduse. Kutseharidusstandardi § 21 lõikes 2 täpsustatakse, et kutsekeskhariduse õppekava maht on 180 arvestuspunkti ja õppekava mahtu võib suurendada üksnes riikliku õppekavaga. Käesoleval juhul antud võimalust ka kasutatakse. Õppe maht määruse § 1 lõikes 2 nimetatud kutsekeskharidusõppe õppekavadel saab olema 240 EKAPit (õppekava nominaalne kestvus 4 aastat), mis jaguneb kohustuslike põhiõpingute ja üldharidusõpingute ning kooli poolt õpilasele pakutavate valikõpingute vahel. Õppe maht tõuseb nii üldharidusliku ettevalmistuse kui ka erialaste põhiõpingute ümberstruktureerimise tõttu, sest muutunud on ühiskonna ootused keskharidusega inimeste üldpädevustele ja üldhariduslikule ettevalmistusele, millele kehtiva regulatsiooni piires on raske vastata. Ka tööandjate hinnangul on tehnika- ja inseneeriaga seotud erialadel kolmeaastane õpe liiga vähene, et see võimaldaks olla tööelus edukas ja tulla toime kiiresti areneva tehnoloogiaga.

Kõrghariduse tasemel õpingute jätkamiseks või tööturule siirdumiseks piisava ettevalmistuse saamiseks suurendatakse kohustuslike üldharidusõpingute mahtu, mille tulemusel on käesoleva määruse alusel loodavate õppekavade nominaalkestvus 4 aastat. Riikliku õppekavaga nähakse ette, et kohustuslik üldharidusõpingute maht kutsekeskhariduse tasemel on 80 EKAPit. Seni 180 EKAP õppekavadel oli see 30 EKAPit. Suurem üldharidusõpingute maht on sarnane gümnaasiumi riiklikus õppekavas sätestatud mittetatsionaarse üldharidusõppe mahuga. Üld- ja kutsehariduse lähendamise vajadusele, sealhulgas üldhariduslike päevuste ja tööelu üldoskuste arendamise vajadusele viitab ka Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop) väljaandes kutsehariduse erinevatest arengustsenaariumitest⁸.

Põhiõpingute kohustuslik õppe maht kutsekeskharidusõppes on 125 EKAPit. Õppe mahu fikseerimine on vajalik, et tagada õpilastele piisav kutse- ja erialane ettevalmistus, mis võimaldab soovi korral õpingute lõpetamise järgselt siirduda tööturule. Põhiõpingute õppe maht võrreldes hetkel kehtivate kutsekeskharidusõppe õppekavadega ei muutu. Praktika õppe maht kuulub põhiõpingute õppe mahu hulka ja määruks fikseeritakse üksnes selle miinimum, mis on 25 EKAPit, sest töökohapõhises õppes on praktika osakaal suurem, samuti on õpilasel võimalik läbida täiendav praktika valikõpingute raames.

Uut kutsekeskharidusõppe õppekava struktuuri ja mahtude võrdlust hetkel kehtivaga illustreerib alljärgnev joonis:

	Hetkel kehtiv	Uus mudel
Õppe kogumaht	180 EKAP, so 3 aastat	240 EKAP, so 4 aastat
Kohustuslikud üldharidusõpingud	30 EKAP	80 EKAP
Põhiõpingud (erialaõpingud)	keskmiselt 122 EKAP sh praktika kuni 34 EKAP	125 EKAP, sh praktika vähemalt 25 EKAP
Valik- ja vabaõpingud	27 EKAP Vabaõpingud puuduvad	35 EKAP, sh 5 EKAP õppiija soovide ja huvide lähtuvaid vabaõpinguid

⁸ Vocational education and training in Europe, 1995- 2035 https://www.cedefop.europa.eu/files/3083_en.pdf

Üldpädevused	Lõimitult põhiõpingutesse 30 EKAPi mahus	Lõimituna üldharidusõpingutesse ja põhiõpingutesse mahus ja valikus, mis on vajalik eriala omandamiseks
--------------	---	---

Tabel 1. Kutsekeskharidusõppe õppekava hetkel kehtiva ja uue mudeli struktuuri ja õppe mahu võrdlus.

Paragrahv 7 lõigetega 1 ja 2 sätestatakse kohustuslike üldharidusõpingute moodulite nimetused ja õppe maht kutsehariduse arvestuspunktides. Senisest parema üldharidusliku ettevalmistuse saamiseks on muudetud kõigi üldharidusõpingute moodulite õppe mahte ja ajakohastatud moodulite õpiväljundid ja nende lävendi taseme hindamiskriteeriumid, luues selged seosed gümnaasiumi riikliku õppeavaga, arvestades sealjuures ka Euroopa Nõukogu soovitusega aastast 2018. võtmepädevuste kohta elukestvas õppes. Ajakohastatud kohustuslike üldharidusõpingute moodulite kirjeldused, mis hõlmavad moodulite nimetusi, õppe mahtu, eesmärki, õpiväljundeid ja nende lävendi taseme hindamiskriteeriume esitatakse määruse lisas.

Käesoleva riikliku õppekava alusel toimivas kutsekeskharidusõppe õppekavades on üldharidusõpingute mooduleid üheksa:

- 1) keel ja kirjandus, sh eesti keel teise keelena;
- 2) võõrkeel keeleoskustasemel B2;
- 3) võõrkeel keeleoskustasemel B1;
- 4) matemaatika;
- 5) loodusained;
- 6) sotsiaalsained;
- 7) visuaal- ja helikultuur;
- 8) kehakultuur;
- 9) riigikaitseõpetus.

Mooduli „Keel ja kirjandus“ õppe maht on tõusnud 14 EKAPini ja eestikeelsele õppele ülemineku toetamiseks nähakse ette, et antud moodulit on võimalik õpetada ka kasutades eesti keel teise keelena õppe metoodikat nende õpilaste puhul, kelle kodune keel on eesti keelest erinev. Kirjanduse käsitlemine toimub ühtsetel alustel sõltumata sellest, kas eesti keel on õpilase emakeel või õpib ta eesti keel teise keelena. Mooduli läbivas teemaks eesti kirjakeele, kirjanduse ja kultuuri tundmaõppimine.

Seniste kutsekeskhariduse üldharidusõpingutega võrreldes on lisandunud kohustus õpetada vähemalt kahte võõrkeelt (vastavalt keeleoskustasemetel B1 ja B2). Võõrkeelte õppe maht on senise 4,5 EKAPi asemel kokku 12 EKAPit (vastavalt 7,5 EKAPit B1 keeleoskustaseme omandamiseks ja 4,5 EKAPit B2 keeleoskustaseme omandamiseks). Loodud võõrkeele moodulite õpiväljundid põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendis⁹ kirjeldatud keeleoskustasemetel. Senisest enam pööratakse tähelepanu meediatekstidele, ning keeleõppeks sobivatele õppekeskkonnale: lisaks klassiruumile võib selleks olla ka muuseum, park, tootmisettevõtte, kauplus, pank jms.

Matemaatika õppe maht on 12 EKAPit. Mooduli õpiväljundite koostamisel on lähtutud gümnaasiumi riiklikus õppekavas toodud kitsa matemaatika ainekavast.

Loodusainete moodulis on rõhutatud loodusainete (füüsika, keemia, bioloogia ja geograafia) vahelist lõimingut, teaduslike uurimismeetodite olemuse mõistmist, elurikkuse ja elamisväärsuse

⁹ Euroopa Keeleõppe raamdokument: ÕPPIMINE, ÕPETAMINE JA HINDAMINE, Sõsarväljaanne
https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-01/S%C3%B5sarv%C3%A4ljaanne_Jaanuar%202023.pdf

keskkonna väärtustamist. Läbivalt arendatakse õpilase info otsimise, hindamise ja tõlgendamise oskust. Senisest enam pööratakse tähelepanu tänapäevastele tehnoloogiatele (nt GIS) ning inimtegevuse ja keskkonna vastastikuste seoste mõistmisele ning arusaamisele rohepöörde vajalikkusest. Mooduli õppe maht on 18 EKAPit, seni on loousainete õppe maht olnud 6 EKAPit.

Sotsiaalainete mooduli õppe maht on 13 EKAPit. Õppesisus käsitletakse lõimitult Eesti ja maailma ajalugu, senisest suuremat tähelepanu pööratakse (vaimse) tervise hoidmisele, ühiskonnas aktuaalsed probleemide käsitlemisele ning prosotsiaalsete oskuste ja kodanikuvastutuse kujundamisele. Lisandunud on LGBT+ ja rahatarkuse temaatikaga seonduv.

Uue moodulina on kutsekeskharidusõppe üldharidusõpingute loetellu lisatud moodul „Kehakultuur“, õppe mahuga 5,5 EKAPit. Mooduli koostamise aluseks gümnaasiumi riiklikus õppekavas esitatud kehaline kasvatus ainevaldkonna kava. Sarnaselt gümnaasiumile on ka mooduli „Kehakultuur“ rõhuasetus selliste oskuste ja teadmiste omandamisel, mis võimaldavad iseseisvalt liikumisharrastusega tegeleda ja sellest rõõmu tunda. Õpilasele luuakse võimalused erinevaid liikumistegevusi proovida, iseenda tervist analüüsida ja oma tervist edendavaid eesmärgi seada. Tähelepanu pööratakse ka tervislikule toitumisele, vaimse tasakaalu hoidmisele, lõdvestus- ja rahunemisoskuste omandamisele ja stressi ennetamisele. Mõõdetakse ainult tervisega seotud kehalisi võimeid nagu aeroobne vastupidavus, jõud ja painduvus selleks, et anda õpilase tervise kohta tagasisidet ja seada arengueesmärgi.

Seni kutsekeskhariduse õppekavades käsitletud moodul „Kunstiained“ (õppe maht 1,5 EKAPit) sai ajakohastamise käigus uue nime „Visuaal- ja helikultuur“, mis annab senisest paremini edasi õppesisu. Mooduli õppe maht tõusis 4 EKAPini ja selle rõhuasetus on visuaalkultuuril selle kõige laiemas tähenduses (erinevad tekstid ja tüpograafia, graafiline disain, ehitised, keskkond, reklaam, kodusisustus jms), samuti õpilase analüüsi- ja mõtestamisoskuste arendamisel ning kunstinähtuste seostamisel ühiskonnas ja ajaloos toimuvaga. Tähtsustatakse ja teadvustatakse õpilase ja muusika vahelisi suhteid. Senisest suuremat tähelepanu soovitakse pöörata õpilase eneseväljendusele toetades nii õpilase isikliku vaatenurga ja nüüdisajast lähtuva tõlgendamisoskuse kujunemist

Sarnaselt gümnaasiumi riikliku õppekavaga kuulub ka kutsekeskharidusõppes üldharidusõpingute hulka „Riigikaitseõpetus“. Mooduli õppe maht on 1,5 EKAPit ja õpetusega taotletakse, et õpilane mõistab Eesti riigikaitse korraldust ja selle laia käsitust ning oma võimalusi ja kohustusi riigikaitsega seonduvalt. Mooduli koostamise aluseks on gümnaasiumi riikliku õppekavas toodud valikõppeaine „Riigikaitseõpetus“ teooriaosa ainekava. Riigikaitseõpetuse moodulis omandatud teadmisi rakendab õpilane valikõpingute moodulis „Riigikaitseõpetuse välilaager“, omandades nii välilaagri tingimustes toimetulekuks vajalikud oskused.

Lisaks kohustuslikele üldharidusõpingutele säilib võimalus omandada üldharidusega seotud õppeaineid või nende teemasid ka põhiõpingutesse lõimituna. Kutseala valdkonna- või suunapõhised üldharidusõpingute moodulite kirjeldused ja õppe maht esitatakse põhiõpingute moodulite loetelus. Näiteks võõrkeelsete erialaste terminitest aga ka juhendmaterjalidest arusaamiseks vajalik ettevalmitus on põhiõpingute osa.

Paragrahviga 8 täpsustatakse kutseharidusstandardi § 8 lõigetes 7 ja 8 sätestatud nõudeid põhiõpingute moodulitele.

Lõikes 1 sätestatakse, et põhiõpingute moodulid, mis seonduvad kutsealase ettevalmistusega jagunevad ühisteks põhiõpingute mooduliteks ja valitavateks põhiõpingute mooduliteks, mis seonduvad suunavalikute ja spetsialiseerumisega.

Lõikega 2 määratletakse ühiste põhiõpingute olemus ja ülesehitus. Ühised põhiõpingute moodulid on ühesuguse nimetuse, õppe mahu ja õpiväljunditega antud õppekava kõigile suundadele ja spetsialiseerumistele ja koostatud viisil, et neid on võimalik kasutada eraldiseisvate nõ õpiampsude või mikroqualifikatsioonidena täienduskoolituseks või ka kutseõppega seonduvate kursuste pakkumiseks põhikoolis ja gümnaasiumis.

Ühised põhiõpingud võimaldavad omandada ülevaatlilikud baasoskused ja -teadmised õpitavast valdkonnast, mis hõlmavad ülevaadet tööprotsessidest ja -ülesannetest, valdkonnas kasutatavatest tehnoloogiatest, töövahenditest ja materjalidest. Õppe käigus omandatakse peamised töövõtted, tutvutakse valdkonnaspetsiifiliste ohutusnõuetega jms. Olulisel kohal on rohepöördeks vajalike baastadmiste omandamine.

Lõikega 3 sätestatakse nõue, et kutsekeskharidusõppe õppekava põhiõpingute moodulid sisaldavad 30 EKAPi kogumahus nõ õpinguid sissejuhatavaid mooduleid. Nende moodulite õppe eesmärgiks on arendada õpilasel õpitee jätkamiseks vajalikke pädevusi ja oskusi, mis toetavad teda ka ühiskondlikus elus hakkamasaamisel ja loovad eeldused elukestvaks õppeks. Need moodulid on ühesuguse nimetuse, õppe mahu ja õpiväljunditega kõigis kutsekeskharidusõppe õppekavades võimaldades põhikoolist tulnud noorel sisse elada ja harjuda uue õppekorraldusega, sest õppimine kutseõppeasutuses erineb oluliselt põhikoolis toimunud õppest. Kutsekeskharidusõpe on rakenduslik ja erineb põhikoolis toimuvast õppest nii iseseisva töö osakaalu kui ka kontaktõppes toimuva praktilise töö ja praktikaperioodide vaheldumise tõttu.

Õpinguid sissejuhatavad põhiõpingute mooduleid on kolm: „Digioskuste arendamine“, õppe mahuga 5 EKAPit, „Oskused eluks ja tööks“, õppe mahuga 15 EKAPit ning „Sissejuhatus kutseõpingutesse“, õppe mahuga 10 EKAPit. Nende moodulite alusel läbiviidav õpe aitab võimestada õpilasi õpingute jätkamiseks ja tõsta õpilase teadlikkust õpitavast kutsetegevuse valdkonnast, luues eeldused ka õpingute tulemuslikuks jätkamiseks ja lõpetamiseks (eesmärk on vähendada õpingute katkestamist). Õpinguid sissejuhatava osa vajaduse tõid 2023. ja 2024. aastatel toimunud õppekavade arendusseminaridel välja ka kutse- ja erialade juhtõpetajad ja kutseõppeasutuste õppejuhid. Vastavad moodulid on välja töötatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse valdkonna peaekspertide ja koolide esindajate koostöös ning need kehtestatakse koos õppekavade põhiõpingute moodulitega määruse lisas.

Õpinguid sissejuhatavad moodulid tuleb koolidel rakendada viisil, et õpilasel oleks vajadusel võimalik liikuda erinevate õppekavade vahel. See tähendab, et kui õpinguid alustanud noor leiab, et algselt valitud õppekava või valdkond ei kõneta teda pikemas perspektiivis, oleks tal ilma suuremaid teadmiste ja oskuste puudujääke tekkimata võimalik õpinguid jätkata sama kooli mõnel teisel õppekaval. Seega peaks põhiõpinguid sissejuhatavate moodulite õpe toimuma kõigil õppekavadel eelduslikult esimese õppeaasta esimesel poolaastal.

Lõikega 4 sätestatakse võimalus määrata põhiõpingute moodulitega erinevad suunavalikud ja spetsialiseerumised, et pakkuda õpiastele senisest suuremaid valikuvõimalusi õpitee kujundamiseks ka kutseõpingute raames.

Põhiõpingute suunavalik viitab üldisele töövaldkonnale või alavaldkonnale kutseala sees, mis koondab sarnaseid ametialaseid funktsioone ja eesmärke ISCO/ESCO klassifikaatori mõistes, võimaldades õppijal omandada vajalikud teadmised ja oskused laiemas kutsealases kontekstis ühe alavaldkonna piires. Suunavalikuga seotud põhiõpingute moodulid võimaldavad saada ülevaade ja oskused suurema kutsetegevuse alavaldkonna piires, näiteks ehituse valdkonnas

sellistes tegevussuundades nagu konstruktsioonide ehitus, tehnosüsteemide paigaldus või ehitusviimistlus.

Spetsialiseerumine määratleb kitsamad ja spetsiifilisemad oskused ja teadmised konkreetse suunavaliku raames, võimaldades õppijal omandada süvendatud kompetentsid ISCO klassifikaatori madalamate tasemete järgi määratletud ametialadele vastamiseks. Näiteks biotehnoloogia suunal on võimalik spetsialiseeruda veekäitlusele, biogaasi tootmisele omandades vastavalt veekäitlusoperaatori või biogaasijaamade operaatori kutsele vastavad kompetentsid. Spetsialiseerumisega seotud põhiõpingute moodulite koostamise aluseks on kutsestandardid või kitsamad, töömaailma vajadustena kaardistatud oskuste komplektid. Õppe ülesehitus ja korraldus peavad tagama, et õppe lõpetamisel on õppija võimeline sooritama kutseeksami kui see eksisteerib.

Lõikega 5 sätestatakse, et põhiõpingute moodulitesse lõimitakse elukestvaks õppeks vajalikke pädevusi ja tööelu üldoskusi mahus ja valikus, mis on vajalikud asjaomase kvalifikatsiooni omandamiseks, õpingute jätkamiseks ja tööturule siirdumiseks. Üldpädevuste ja tööelu üldoskuste õpe peab toimuma kogu õppe ulatuses ning see ei moodusta eraldi moodulit või moodulite kogumit õppekavas.

Lõikega 6 määratletakse, et määruse § 1 lõikes 2 esitatud õppekavade üldandmed ning põhiõpingute struktuur ja moodulite kirjeldused, milles tuuakse välja moodulite nimetused, õppe maht, õpiväljundid ja hindamiskriteeriumid lävendi tasemel esitatakse määruse lisades 2-14.

Õppekavade struktuuri ja põhiõpingute kirjeldused on välja töötatud haridus- ja teadusministeeriumi kutsehariduse valdkonna peaekspertide juhtimisel kutseõppeasutuste esindajatest koosnevate töörühmade poolt kaasates kutse- ja erialaliite ning teisi sotsiaalpartnereid.

Bio- ja keemiatööstuse tehnoloogia õppekava (lisa 2) näol on tegemist uue, innovaatilise kutsekeskharidusõppe õppekavaga keemiatehnoloogia ja -protsesside õppekavarühmas, kus seni kutsekeskharidusõppe võimalus puudus. Õpilased saavad spetsialiseeruda biotehnoloogiale või tööstustehnoloogiale, omandades teadmisi ja oskusi veekäitlusest, biogaasi tootmisest, keemiaprotsesside juhtimisest ja laboritööst, milleks õppekava pakub tugevat teoreetilist ja praktilist ettevalmistust.

Õppesisu koostamisel on arvestatud kutsestandardites veekäitlusoperaator, biogaasijaama operaator, keemiliste protsesside operaator ja laborant, ning rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste WorldSkills standardis *Chemical Laboratory Technology* toodud kompetentsusnõudeid ning tööandjatelt kogutud sisendit.

Lõpetajatel on võimalik leida rakendust biogaasijaama operaatori, veekäitlusoperaatori, joogiveekäitleja, reoveekäitleja, puidukeemia tööstuse operaatori, keemiaprotsesside operaatori, laborant, laborant-analüütiku, meditsiinilise analüüsi laborandi, keemilis-bakterioloogilise analüüsi laborandi, tehnilise analüüsi laborandina.

Peamised koostööpartnerid õppekava koostamisel olid Viru Keemia Grupp AS (Biotehas); Järva Biopuhastus OÜ; Osaühing Polven; Terviseamet; Eesti Energia AS; OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus; AS Estonian Cell; Eesti Vee-ettevõtete Liit, Fibenol AS.

Ehitustehnoloogia õppekava (lisa 3) on suunatud senisest laiapõhjalisemate teadmiste ja oskuste omandamisele ehituse ja inseneeria valdkonnas, pakkudes õpilastele valikuvõimalusi erinevates alavaldkondades, nagu ehitusviimistlus, kivi- ja betoonkonstruktsioonide ehitus ning

puitkonstruktsioonide ehitus. Õppekava koostamisel on arvestatud OSKA uuringuraportis OSKA uuringuraportis "Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: ehitus"¹⁰ (2024) toodud ettepanekuid, EKR 4. taseme ehitusvaldkonna oskustööliste kutsestandardites ja rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste WorldSkills'i ehitusala kvalifikatsioonistandardites esitatud kompetentsusnõudeid ning tööandjate, nii suur- kui väikeettevõtete eripärast tulenevaid ootusi ja vajadusi. Moodulite struktuur ja nende paigutus õppeaastati võimaldab ehituse valdkonnas töötamiseks vajalikke oskusi omandada kontsentriselt, mis loob eeldused õpilaste õpihuvi püsimiseks ning edasise õpitee kavandamiseks või tööle asumiseks ehituse valdkonnas.

Õppekava struktuuri väljatöötamisel ning moodulite koostamisel on tehtud koostööd Eesti Ehitusettevõtjate Liidu, Viimistlusmaterjalide Paigaldajate ja Tarnijate Liidu, Eesti Katuse- ja Fassaadimeistrite Liidu ja Eesti Puitmajaliidu esindajatega.

Ilu ja heaoluteenuste õppekava (lisa 4). Hetkel on teeninduse valdkonnas põhihariduse järgse õppe võimaluste valik väga kesine. Kuigi juuksuri ja spaateenindaja erialasid õpetatakse, on need kitsalt ühe kutse põhised, kuid OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: isikuteenused“¹¹ (2020) kohaselt vajab tööturg pigem ühte, laiapõhjaliste oskustega töötajat, kes on võimeline pakkuma erinevaid ilu- ja heaoluteenuseid.

Uus kutsekeskhariduse õppekava on loodud vastamaks eeltoodud vajadustele ning tööandjate ootustele, ühendades juuksuritöö, ilu- ja spaateeninduse valdkonna kompetentsid üheks terviklikuks õppekavaks. Õppe käigus omandatakse ka ettevõtluse alustamiseks vajalikud baasteadmised. Seega on lõpetajad potentsiaalsed ettevõtjad, kes saavad pakkuda iluteenuseid eraettevõtjana, luues uusi töökohti riigis. Võimalikud töökohad on ka näiteks turismitaludes või hooldekodudes, pakitudes klientidele lisandväärtust hoolitsuste näol (juukselõikus, massaaž, maniküür, pediküür jne). Õppe lõpetaja on omandanud mitmekülgsed oskused ja leiab rakendust nii spaades ja ilusalongides, rehabilitatsiooni- ja tervisekeskustes kui ka eraettevõtjana.

Õppekava koostamisel on arvestatud OSKA uuringuraportis toodud ettepanekuid, 4.taseme kutsestandardite spaateenindaja ja juuksur esitatud kompetentsusnõudeid ning tööandjalt, kutse- ka erialaliitludelt täiendavalt kogutud sisendit.

Õppekava koostamisel osalesid lisaks kutseõpetajatele ka kutse- ja erialaliitude nagu Eesti Spaaliit, Kutseliste Juuksurite Vabariiklik Ühendus ja tööandjate (LaSpa, ESTONIA Resort Hotel & Spa, Aqva Spa Hotell, Grand Rose Spa Kuressaare) esindajad ning valdkonna eksperdid erinevatest ilusalongidest (Ilusalong Iluidüll, Salon+, Douglas salon).

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna õppekavas (lisa 5) on arvestatud, et uued tehnoloogiad ja koostööplatvormid muudavad ka organisatsioonide struktuuri ja toimimisviise, kasvab projekti- ja koostööpõhine töökorraldus. Tööandjate hinnangul vajavad töötajad oluliselt laiemaid ja eri valdkondi hõlmavaid oskusi. Laiapõhjaline õppekava eesmärgiks on luua eeldused õpingute jätkamiseks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas.

Õppekava koostamisel on arvestatud OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkond“¹² (2022) toodud ettepanekuid ja järeldusi. Suurndatud on IKT õppekavade interdistsiplinaarsust (nt praktilised õppekavade ülesed ühisprojektid). Tähelepanu pööratakse kultuuri- ja kodanikupädevusele, sest IKT

¹⁰ <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/ehitus>

¹¹ https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2017/10/oska_isikuteenused_veeb.pdf

¹² <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/ikt-seire>

valdkonnas töötab palju eri rahvustest ja erineva kultuuritaustaga inimest. Eri majandussektoritele IKT-lahenduste välja arendamine eeldab valdkonna töötajalt lisaks erialastele teadmiste teadmsi ja oskusi ka tarkvara- ja süsteemiarendusest, kommunikatsioonitehnoloogiast, andmesidevõrkudest, IKT-süsteemidest ja -teenustest, tehnoloogia arengusuundumustest, interdistsiplinaarsusest ja küberturbest.

Õppekava väljatöötamisel on arvestatud IT-Akadeemia kogemusega 4-aastaste õppekavade piloteerimisel. Õppekava koostamisel on lisaks IT-Akadeemia koolidele peamiseks koostööpartneriks Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit.

Jätkusuutliku ettevõtluse korralduse õppekava (lisa 6). Turundus, ärikorraldus ja bürootöö on väga populaarsed õpingute jätkamise valikud nii keskkhariduse omandanud noorte hulgas, kuid ka gümnaasiumite suunavalikutena. Samas ei ole noortel üldjuhul piisavalt teadlikkust erinevatest tööprofiilidest ja igapäevatööst ettevõtluse valdkonnas. Arvestades, et valdav enamik Eesti ettevõtetest on mikro- või väikeettevõtted on laiapõhjalised ettevõtlusalased teadmised ja oskused väga vajalikud ka majanduse arengu seisukohalt.

Õppekava võimaldab omandada rakendusliku keskkhariduse majanduse ja ärikorralduse valdkonnas, kus seni kutsekeskkharidusõppe võimalus üldse puudus. Õppes integreeritakse turunduse, raamatupidamise, müügi-, projekti- ja bürootöö alaseid kompetentse, mis loob eeldused ettevõttes mitmekesiste tööülesannete täitmiseks. Erilist tähelepanu pööratakse jätkusuutlikku ettevõtluse põhimõtete tundmaõppimisele ning kaasaegsete digitaalsete töövahendite kasutamisele. Õpilane omandab teadmisi ja oskusi erinevates ettevõtluskorralduse valdkondades, sealhulgas bürootöös, finantsides, turunduses ja müügis, projektitöös ning tootearenduses. Lisaks pööratakse õppekavas tähelepanu kaasaegsetele ja ringsetele ärimudelitele ja jätkusuutliku ettevõtluse põhimõtetele, et valmistada ette õpilasi vastama globaalsetele ja kohalikele väljakutsetele ning saavutama edu kiiresti muutuv keskkonnas.

Õppe läbinutel on võimalik asuda tööle erinevatel ametikohtadel, mis on seotud müügitöö, projektitöö, bürootöö, tootearenduse või turundusega, seda nii avalikus kui erasektoris. Õpilastel on võimalik ka jätkata oma õpilasfirma arendamisega.

Õppeisu koostamisel on arvestatud tööandjate tagasisidet, OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: arvestusala ja ärinõustamine“¹³(2024) toodud ettepanekuid, kutsestandardites bürooassistent, väikeettevõtja, ärikorralduse spetsialist ja sekretär ning rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste EuroSkills kompetentsinõudeid ettevõtluseoskustele¹⁴. Õppekava on heaks kiitnud Töötukassa piirkondlikud esindused.

Külastajamajanduse õppekava (lisa 7) pakub laiapõhjalist ettevalmistust turismi-, majutuse- ja toitlustuse valdkonnas, arvestades tööturu vajadust paindlike ja multifunktsionaalsete töötajate järele. Õppekava võimaldab õpilastel valida viie suuna vahel: toitlustus, teenindus (sh baaritöö ja barista), majutus, turism ning sündmuste korraldus, valmistades õpilasi ette töötamiseks nii Eestis kui ka rahvusvahelises keskkonnas. Erilist tähelepanu pööratakse praktilisele õppele töökohal, mis võimaldab õpilastel kohaneda kiiresti muutuv töökeskkonnas ja omandada vajalikud pädevused. Lõpetajad leiavad rakendust hotellides, toitlustusasutustes, reisibüroodes, turismiettevõtetes ning ürituskorraldusfirmades.

¹³ <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/arvestusala>

¹⁴ https://docs.google.com/document/d/11295H9eINU_ox3Tt6znz12J2wPjvzNr/edit

Õppekava loomisel on arvestatud Haap Consulting läbiviidud uuringu „Turismisektori tööjõu ja oskuste vajaduse uuring ning poliitikasoovitused¹⁵” (2023) ning OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: majutus, toidlustus, turism“¹⁶ (2016) ettepanekuid, ning Eesti riikliku turismistrateegia 2022-2025¹⁷ rõhuasetusi, tööandjate ja sektori ekspertide sisendit. Lisaks eeltoodule on õppesisu koostamisel arvestatud 4.tasme kutsestandardites kokk, kelner, turismiettevõtte teenindaja, kultuurikorraldaja ning rahvusvahelistel kutsemeistrivõistluste WorldSkills standardites restoraniteenindaja, kokk, vastuvõtu administraator esitatud kompetentsusnõudeid.

Õppekava koostamisel on tehtud koostööd Eesti Turismiettevõtete Liidu, Eesti Spaaliidu ja Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu esindajatega.

Logistika ja laokorralduse õppekava (lisa 8) valmistab õpilasi ette töötamiseks lao-, ostu-, hanke- ja kaubandussektoris integreerides kaubavoogude, -varude ja logistikateenuste haldamise vajalikke kompetentse klienditeeninduse ja digipädevuste arendamisega. Protsesside ja valdkondade vaheliste seoste mõistmine lihtsustab õpilaste hilisemat tööturule sisenemist. Õppekava sisaldab kahte suunda: veokorraldus-logistika ja laotöö korraldamine, millest õpilane peab valima ühe. Veokorralduse ja logistika suunal keskendutakse kauba maanteevedude korraldamisele ning kaasaegsete tehnoloogiate kasutamisele logistikas. Samas kui laotöö korraldamise suunal arendatakse oskusi laotoimingute läbiviimisel, kasutades sealhulgas kaasaegseid laoseadmeid ja IT-lahendusi. Kuna logistika on rahvusvaheline valdkond, pööratakse suuremat tähelepanu nii suhtlemis- ja võõrkeeleoskust kui digi- ja koostöö oskuste arendamisele.

Õppekava koostamisel on arvestatud OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: logistika¹⁸” (2024) toodud ettepanekuid ning logistika valdkonna kutsestandardites laotöötaja, veokorraldaja-logistik ja müügispetsialist ning WorldSkills standardis *Logistics and Freight Forwarding* esitatud kompetentsusnõudeid. Lõpetajad leiavad tööd ladudes, logistikaettevõtetes, kaubanduses ja transpordisektoris, samuti ostu- ja hanketegevuses.

Peamised koostööpartnerid õppekava koostamisel lisaks kutseõpetajatele olid PROLOG Eesti Tarneahelate Juhtimise Ühing, Tallinna Tehnikakõrgkool, Järva Coop, ETS Logistics, DHL Estonia.

Masintööstustehnoloogia õppekava (lisa 9) on loodud inseneeriavaldkonna populariseerimiseks ja pakub paindlikku ja laiapõhjalist ettevalmistust metalli- ja masinatööstuse valdkonnas keevitustööde, metallmaterjalid lõiketöötlemise ning lehtmaterjali masintöötlemise suunal.

Õppekava koostamisel on arvestatud OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu ja oskuste vajadusele: masina-metalli-elektronikatoostus¹⁹” järeldestega, 4.taseme kutsestandardites CNC metallilõikepingi operaator, keevitaja, lehtmaterjali laserlõikepingi operaator, lehtmaterjali painutuspingi operaator, lehtmaterjali plasma- ja gaasilõikepingi operaator ning rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste WorldSkills standardites *Welding, CNC Milling, CNC Turning*, toodud

¹⁵ <https://haap.ee/turismisektori-toojou-ja-oskuste-vajaduse-uuring-ning-poliitikasoovitused/>

¹⁶ <https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/12/Majutuse-toitlustuse-turismi-%C3%BChiaruanne.pdf>

¹⁷ <https://mkm.ee/ettevotlus-ja-innovatsioon/turism/turismistrateegia>

¹⁸ <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/logistika>

¹⁹ https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2023/04/OSKA-Masina-metalli-elektronikatoostuse_uuringuaruanne_2023.pdf

kompetentse. Praktikakeskne õpe võimaldab lõpetajatel leida tööd metalli- ja masinatööstuse ettevõtetes, raudtee- ja laevaehituses ning seadmete hoolduse ja remondi, kuid ka varuosade ja materjalide müügiga tegelevates ettevõtetes.

Õppekava koostamisel on tehtud koostööd Tallinna Tehnikakõrgkooli, Tallinna Tehnikaülikooli, ABB, Saku Metalli, Alas-Kuuli esindajatega.

Side- ja võrgutehnoloogia õppekava (lisa 10) on suunatud telekommunikatsiooni- ja digisidespetsialistide koolitamisele, et vastata kiiresti areneva valdkonna kasvavatele vajadustele. Kuna 5G, IoT (*Internet of Things*) ja pilveteenuste areng on muutnud telekommunikatsiooni riiklikult strateegiliseks prioriteediks, on vaja spetsialiste, kes oskavad projekteerida, hallata ja arendada telekommunikatsioonivõrke ning tagada Eesti digitaalse infrastruktuuri küberturvalisust.

Õppekavaga on ette nähtud järgmised suunavalikud: andmesidevõrgud, riigikaitse side, side- ja ringhäälinguvõrgud. Õpe võimaldab omandada elektroonika, IT- ja telekommunikatsioonialased interdistsiplinaarsed oskused, mis loovad lõpetajatele eeldused töötamiseks rahvusvahelisel turul kaasaegsetes kõrgtehnoloogiaettevõtetes.

Õppesisu koostamisel on arvestatud OSKA IKT valdkonna uuringuraporti, Kaitseväe side- ja küberturvalisuse oskuste profiilde kirjeldusi ning kutsestandardites telekommunikatsiooni tehnik ja WorldSkills standardis *Information Network Cabling* toodud kompetentsusnõudeid. Lõpetajate ettevalmitus võimaldab tööle asuda sidevõrkude haldurite, telekommunikatsioonitehnikute, IT-spetsialistide ja küberturbeekspertidena,

Koostööpartnerid Elisa, Telia ja Levira, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Kaitsevägi (Küberturvaohutus ja Kaitseressursside Amet), IT- ja sideettevõtted, mis arendavad ja haldavad telekommunikatsioonivõrke.

Tekstiiltoodete disain ja -tehnoloogia õppekava (lisa 11) võimaldab õpilastele omandada teadmised ja oskused nii traditsiooniliste kui ka kaasaegsete tekstiilmaterjalide ja -tehnoloogiate alal. Kuna liigtarbimise ja keskkonnamõjude vähendamine on tekstiilitööstuses üha olulisem, keskendub õpe materjalide taaskasutusele ja ringmajandusele, valmistades ette töötajaid, kes oskavad teha teadlikke materjalivalikuid ja rakendada uuenduslikke tootmismeetodeid, tagades tekstiiltoodete kvaliteedi ja vastupidavuse. Õpilased saavad spetsialiseeruda rõivaste ja aksessuaaride valmistamisele, sisekujundusele või tekstiilkäsitööle, arendades nii loovust kui ka praktilisi oskusi. Lõpetajad leiavad rakendust rõiva- ja tekstiilitootmises, sisekujunduse või tekstiilikunsti valdkonnas. Eeldused on loodud tegutsemiseks ettevõtjatena jätkusuutliku moe ja disaini alal.

Õppe koostamisel on arvestatud 4.taseme kutsestandardites kergete rõivaste rätsep, õmbleja, sisekujundaja assistent tekstiilialal, tekstiilkäsitöö ja kujundaja toodud kompetentsusnõudeid.

Õppekava struktuuri ja õppesisu väljatöötamisel tehti koostööd järgmiste sotsiaalse partneritega: Eesti Tekstiili- ja Rõivaliit, Eesti Kunstiakadeemia (EKA), TÜ Viljandi KultuuriakadeemiaWendre, Protex Balti, Pambu, Trimtex Balti OÜ, Pomarfin, Betamar OÜ.

Toiduainete tehnoloogia õppekava (lisa 12) võimaldab õpilasel omandada laiapõhjalise ettevalmistuse töötamiseks toiduainete tootmise, töötlemise ja säilitamise valdkonnas, kasutades kaasaegseid tehnoloogiaid. Eesti toiduainetööstus on üks olulisemaid majandusharusid, mis annab tööd ligi 13 000 inimesele, kuid tehnoloogia arenguga muutub ka

sektori tööjõuvajadus – väheneb lihttöö tegijate arv ning suureneb nõudlus kõrgema kvalifikatsiooniga oskustöötajate järele.

Õppekava võimaldab õpilastel omandada teadmisi ja oskusi tehnoloogilistest protsessidest pagari- ja kondiitritoodete, taimsete ja loomsete toiduainete tööstuslikul valmistamisel. Praktilise õppe kaudu kujundatakse lisaks erialastele oskustele ka tööelu üldoskusi ja elukestvaks õppeks vajalikke üldpädevusi, mis aitavad lõpetajatel kohaneda muutustega tootmiskeskkonnas. Õpilasel on võimalik valida kolme suuna vahel: 1) pagari- ja kondiitritoodete tehnoloogia suund võimaldab süvendatud õpet toodete valmistamise, viimistlemise, kaunistamise, külmutamise, pakendamise ja ladustamise alal; 2) taimsete toiduainete tehnoloogia suunal omandatakse oskused ja teadmised köögiviljatoodete ja taimsete jookide tootmisest ning nende säilitamisest; 3) loomsete toiduainete tehnoloogia suunal omandatakse oskused ja teadmised piima- ja lihatoodete töötlemiseks, pakendamiseks ja ladustamiseks.

Õppekava koostamisel on lähtutud OSKA uuringuraportis „Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: põllumajandus ja toiduainetetööstus²⁰“ (2023) ettepanekutest, 4.taseme kutsestandarditest kondiiter, pagar, toidutöötleja. Ning arvestatud seniste kutseõppe õppekavade koostamise ja rakendamise kogemusi. Lõpetajad leiavad rakenduse toiduainetetööstuse ettevõtetes toodete valmistajana, vahetuse meistrina, operaatorina või pakendajana.

Õppekava väljatöötamisel on lisaks kutse- ja erialaõpetajatele osalenud ka järgmiste sotsiaalpartnerite esindajad: Eesti Toiduainetetööstuse Liit ja Eesti Leivaliit, Tallinna Tehnikaülikool ja Eesti Maaülikool, Maag Food OÜ Cristella VT OÜ; AS Salvest, AS Eesti Pagar, AS A. Le Coq, Nordic Milk OÜ, AS E-Piim Tootmine ja Valio Eesti AS.

Tööstuse digitehnoloogia õppekava (lisa 13) võimaldab valmistada ette oskustöölisi, kes on võimelised integreerima ja haldama digitaalset tehnoloogiat tööstuses, tagades seadmete ja süsteemide töökindluse ning efektiivsuse. Nad oskavad kasutada kaasaegseid tööstusroboteid, autonoomseid tootmissüsteeme ja uudseid, tööstus 4.0/5.0 lahendusi. Õppe käigus on võimalik spetsialiseeruda robootikale, mehhatroonikale, tööstusautomaatikale õppides kasutama automatiseeritud süsteeme tööstusprotsesside optimeerimisel ja jätkusuutlikkuse tagamisel.

Õppekava koostamisel on arvestatud 4.taseme kutsestandardites mehhatroonik, roboti operaator, IT-süsteemide noorempetsialist ning rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste WorldSkills kompetentsiprofiilides *Industry 4.0, Robot Systems Integration, Manufacturing Team Challenge, Mechatronics* esitatud kompetentsusnõudeid. Õppe lõpetanud on omandanud tugeva aluse töötamiseks nii suurtes tootmisettevõtetes kui ka väiksemates kõrgetehnoloogiafirmades.

Õppekava on välja töötatud koostöös tööstussektori ekspertidega, et tagada lõpetajatele rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline oskuste ja teadmiste tase. Peamised partnerid on olnud IMECC, Eesti Masinatööstuse Liit, Eesti Külmalii, Festo Oy Ab Eesti filiaal, SMC Automation OÜ, Electromatix OÜ, AS Toftan, Saksa automaatika OÜ. Sisendit on andnud ka Enefit Solution, VKG AS, VKG Energia AS, Enefit Green TNC Components, Aquafor, NPM Narva OÜ, Silmet, Fortaco, Hanza Mechanics Narva, Eastman Barrus AS, Cristella VT OÜ, Valio Eesti AS.

---

²⁰ <https://uuringud.oska.kutsekoda.ee/uuringud/p%C3%B5llumajandus-toiduainetoostus>

Visuaalmeedia tehnoloogia õppekava (lisa 14) annab õpilastele laiapõhjalised teadmised ja praktilised oskused foto-, video- ja trükimeedia alal. Õppekava ülesehitus toetab töötamist erinevates loomesektori valdkondades, sealhulgas teleproduktioonis, multimeediaettevõtetes, reklaami- ja trükikodades, üritusturunduses ning visuaalmeedia tootmises.

Õpe sisaldab trükitehnoloogiaid, fotograafiat, videomontaaži ning digitaalse kujunduse ja küljenduse aluseid. Õppekava struktuuri loomisel on võetud eeskuju Soomes rakendatavast samalaadsest õppekavast *Mediaalan ja kuvallisen ilmaisen perustutkinto Audiovisuaalisen viestinnän osaamisala*. Moodulite õpiväljundite koostamisel on arvestatud nii Eestis kehtivate 4.taseme kutsestandarditega (trükiettevõttevalmistaja, ofsettrükkal, digitaalse trükiseadme operaator), kui ka rahvusvaheliste kutsemeistrivõistluste WorldSkills standardeid *Print Media Technology, Graphic Design Technology*. Õppe lõpetajad leiavad rakendust meedia- ja reklaamiettevõtetes, kultuuriasutustes, tele- ja filmiproduktioonis ning vabakutselistena.

Õppekava koostamisel on tehtud koostööd järgmiste kutse- ja erialaliitudega: Eesti Trüki- ja Pakenditööstuse Liit, Eesti Pressifotograafide Liit, Eesti Rahvusringhääling, Postimees Grupp, Ekspress Grupp.

Paragrahv 9 lõigetega 1-6 täpsustatakse valikõpingute moodulite koostamise võimalusi ja määratletakse senisest selgemad nõuded valikõpingute pakkumisele kutsekeskharidusõppes.

Lõike 1 punktides 1-3 sätestatakse, milliseid valikõpinguid on koolil kohustus õppe läbiviimisel pakkuda. Punktide 1 ja 2 kohaselt tuleb kõikides kutsekeskharidusõppe õppekavades pakkuda valikõpingute moodulitena ettevõtlusõpet 4 kuni 6 EKAPi mahus. Vastavad moodulid on välja töötatud ESF programmi „Edu ja Tegu“ raames ning need toetavad elukestvaks õppeks vajaliku algatusvõime ja ettevõtluspädevuse arendamist. Samuti tuleb pakkuda valikmoodulina riigikaitseõpetuse välilaagrit, mis võimaldab õpilastel soovi korral rakendada riigikaitseõpetuse moodulis omandatud teadmisi ning omandada välilaagri tingimustes toimetulekuks vajalikud oskused. Vastava mooduli õppe maht on 1,5 EKAPit. Õppetegevus välilaagris viiakse läbi Kaitseväe ja Kaitseliidu ohutuseeskirjade ja väljaõpet reguleerivate eeskirjade alusel ja see toimub Kaitseliidu või Kaitseväe struktuuriüksuses või nende poolt korraldatud kohas. Relva- ja laskeõpe viiakse läbi vaid juhul, kui lasketiirus on võimalik tagada õppeks vajalikud tingimused, vahendid sh isikukaitsevahendid ja pädevad õppe läbiviijad. Lõikes 2 täpsustatakse, et eelnimetatud ettevõtlusõppe kui riigikaitseõpetuse välilaagri moodulid on ühesuguse nimetuse, õppe mahu, õpiväljundite sh lävendi taseme hindamiskriteeriumitega kõikides kutsekeskharidusõppe õppekavades ja nende kirjeldused kehtestatakse käesoleva määruse lisas 15.

Lõike 1 punkti 3 kohaselt peab kool võimaldama õpilastele valikõpingute raames ka täiendavat üldharidusõpet, et õpilased võiksid lihvida üldhariduslikke kompetentse nendes üldharidusõpingute moodulites või üksikutes õppeainetes, mis on vajalikud riigieksamite sooritamiseks jätkamaks haridusteed kõrghariduse tasemel. Täiendavate üldharidusõpingute õppe maht on 5 kuni 30 EKAPit.

Lõike 3 punktidega 1- 4 sätestatakse, et edaspidi on võimalik õpilasele pakkuda kutsekeskharidusõppes valikõpingutena täiendavat praktikat, piirkonna tööandjate vajadustest lähtuvaid mooduleid, kuid õpilane võib valida valikõpinguid ka sama õppekava teistest suundadest või spetsialiseerumistest või järgmise kutse- või haridustaseme õppekavadest.

Lõike 3 punktis 1 nähakse ette, et õpingute raames on õpilasel võimalik täiendada olemasolevaid ja arendada uusi kutse- ja erialaseid kompetentse ning tööeluks vajalikke üldoskusi täiendaval praktilal. Valikõpingutena pakutava täiendava praktika õppe maht on kuni 30 EKAPit. Lõikes 4 täpsustatakse, et täiendav praktika peab olema seotud õpitava suuna või

spetsialiseerumisega ning õpilase isiklike arenguvajadustega. Täiendava praktika võib õppija sooritada ka välisriigis, mis võimaldab arvestada õppekava täitmisena ka näiteks Erasmus+ programmi toetusel toimuval õpirändel omandatud. Samuti võib täiendav praktika toimuda töökohapõhise õppena. Täiendava praktika võimalused ja valikukriteeriumid sätestatakse kooli õppekorralduseeskirjas.

Piirkondlikul tööturunõudlusel põhinevad valikõpingud hõlmavad piirkonna tööandjate vajadustel põhinevate kompetentside õpet, mis lähtub rohkem kui ühe tööandja vajadustest, võimaldades koolil kiiresti reageerida piirkonna tööandjate vajadustele. Asjakohased kutseoskuseõudused ja õppe mahu kutsehariduse arvestuspunktides määratleb kool koostöös piirkonna tööandjatega.

Uue võimalusena tuuakse välja, et valikõpingutena võib õppija valida mooduleid ka järgneva haridus- või kutsetaseme õppekavadest, luues eeldused sujuvamaks liikumiseks erinevate haridustasemete vahel. Järgmise haridustasemena mõeldakse eelkõige rakendus- kõrgharidusõpet. Vastavad moodulid töötatakse välja kutseõppeasutuse ja rakenduskõrgkooli koostöös ja nende õppe eelduseks on luua soodsam pinnas õpingute jätkamiseks järgmisel haridustasemel. Selliste õpingute õppe maht on kuni 15 EKAPit ja nende valiku võimalused ja täpsemad tingimused sätestatakse samuti kooli õppekorralduseeskirjas.

Õppe mahu ülempiiri, 15 EKAPit seadmine kõrgema kutse- ja haridustaseme õppekavade moodulite pakkumist tuleneb ühelt poolt sellest, et kutsekeskharidusõpe on suunatud eelkõige kutsealaste baasteadmiste ja -oskuste sh tööeluks vajalike üldoskuste omandamisele, mistõttu tuleb keskenduda eelkõige neljandale kutsevalifikatsioonitasemele sobivate kompetentside arendamisele ning õpilase igakülgse arengu tagamiseks valikõpingutena pakkuda õpilasele erinevaid võimalusi tasakaalustatult. Teisalt on kõrgharidustasemega seonduvad õpingud enamjaolt teoreetilist laadi, mis võib vähendada õpimotivatsiooni ja saada takistuseks õpitee lõpetamisel. Kui õppija soovib jätkata kõrgema taseme õpinguid, saab ta seda teha pärast 4. taseme lõpetamist kas jätkuõppes õppes või töökogemuse omandamise kaudu. Piiratud eelarve tingimustes ei ole liiga suure mahu eraldamine kõrgema kutse- või haridustaseme õpingutele otstarbekas.

Lõikega 5 nähakse ette võimalus arvestada õppekava täitmisena ka mitteformaalse ja informaalset õppe käigus omandatud kuni 5 EKAPi mahus. Vastavaid valikõpinguid nimetatakse vabaõpinguteks ning nende valiku võimalused ja tingimused sätestatakse kooli õppekorralduseeskirjas. Mitteformaalõppes on õpilasel võimalik valida vastavalt oma huvidele, mida ta õppida soovib. Seega laiendab see õpilase valikuvõimalusi ning aitab kaasa õpilase autonoomsuse kasvule.

Näiteks on võimalik vabaõpinguna arvestada õppekava täitmisena rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel WorldSkills ja EuroSkills omandatud kogemusi, kuid ka töökogemuse kaudu õpitut. Vastav võimalus kehtivas regulatsioonis puudub. Vabaõpingutena võib õpilane oma huvidest ja soovidest lähtuvalt valida mooduleid ka kooli teiste erialade või ka teiste õppeasutuste õppekavade hulgast. Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õppe arvestamise eesmärk formaalõppe osana on toetada elukestvat õppe põhimõtete rakendumist ning pakkuda igale õpilasele õpimotivatsiooni toetavaid valikuterohkeid ja kättesaadavaid õpivõimalusi. Vabaõpingud ei pea olema seotud õpitava erialaga.

Lõikega 6 sedastatakse, et käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 3, lõike 4 punkti 2 ja lõikes 5 sätestatud valikõpingute valiku võimalused ja tingimused ning vabaõpingute arvestamise võimalused, tingimused ja kord sätestatakse kooli õppekorralduseeskirjas

Paragrahv 10 lõigetega 1 – 4 sätestatakse õpingute lõpetamise ja jätkamise regulatsiooni.

Lõike 1 kohaselt on õpilasel vajalik õpingute lõpetamiseks saavutada kõik õppekavaga määratud õpiväljundid. Sama nõue on ka kehtivas regulatsioonis.

Lõikega 2 sätestatakse, et õpiväljundite saavutatust hinnatakse Vabariigi Valitsuse 26. augusti 2013. a määruses nr 130 „Kutseharidusstandard” sätestatud viisil. Täpsemalt on hindamise viisid kirjeldatud kutseharidusstandardi § 3 lõikes 6. Iga kutseõppe liigi kohta on õpingute lõpetamise nõudeid täpsustatud ka konkreetset liiki reguleerivas peatükis. Põhiõpingute ehk erialaõpingute õpiväljundite saavutatuse hindamine toimub tavapäraselt praktilises tööolukorras toimuval oskuste demonstratsioonil eelkõige kutseeksamina, kuid teatud juhul ka koolieksamil. Sealjuures on juba täna olemas võimalused hinnata omandatud õpiväljundeid osade kaupa läbi õppeprotsessi. Kavandatud haridusstandardi muudatustega liigutakse ka selgemalt selles suunas, et edaspidi oleks hindamine järjest enam osade kaupa kogu õppeperioodi jooksul. Kui hindamine toimub osade ehk moodulite kaupa tähendab see seda, et õpilane peab pingutama kogu õppe aja jooksul ning on võimalik hinnata ühtsetel alustel kõiki põhiõpingute käigus omandatavaid kompetentse sh tööelu üldoskusi.

Lõige 3 näeb ette, et kutsekeskharidusõppe lõpetanule väljastab kool lõputunnistuse kutsekeskhariduse omandamise kohta koos hinnatelehega.

Lõikega 4 määratletakse õpingute jätkamise võimaluse kutsekeskharidusõppe lõpetamisel vastavalt kutseharidusstandardi § 20 lõikele 4.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Käesolev eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

Samas on eelnõu regulatsiooni väljatöötamisel arvestatud mitmete Euroopa Liidu soovitud, nt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 18. detsembri 2006. a ja 22. mai 2018. a soovitud võtmepädevuste kohta ning Euroopa Liidu Nõukogu 24. novembri 2020. aasta soovitud jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja toimetulekut toetava kutsehariduse kohta.

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamise suurimad muudatused, mis toovad kaasa mõju nii õpilastele, õppeasutustele kui töötajatele seisnevad uute erialavalikuvõimaluste laiendamises, õppekavade mahu suurenemises ja sellega koos ka õppeaja pikenemises, üldharidusõpingute mahu suurenemises ning kutsekeskharidusõppe lõpetamise tingimuste muutuses seniste õppekavadega võrreldes. Eeskätt on mõju hariduse valdkonnale (haridusteenuste kättesaadavus, kvaliteet, korraldus). Samas mõjutab muudatus ka teatud viisil majandust, riigivalitsemist ja riigikaitset.

4.1. Uute kutsekeskhariduse õppekavade kehtestamine

Sihtrühm: õpilased, potentsiaalsed õppijad, lapsevanemad

Mõju valdkond: haridus, sh hariduse kättesaadavus, kvaliteet, korraldus

Mõju kirjeldus: Igal õppeaastal alustab kutsekeskhariduse tasemel õpinguid 4000 – 4500 õpilast, kelle jaoks on uute valdkondlike ja laiapõhjaliste õppekavade väljatöötamine

valikuvõimalusi suurendav. Ka potentsiaalsed õppijad ja lapsevanemad, kes olemasolevate kitsalt ühel kutsestandardil põhinevate õppekavade puhul ei kaalunud pärast põhikooli lõppu kutseharidusõppes jätkamist võivad järjest enam seda kaaluma asuda ja otsuse kutseharidusõppe kasuks langetada.

4.2. Nelja aastane õppe pikkus

Mõju valdkond: haridus, sh hariduse kättesaadavus, kvaliteet, korraldus

Sihtrühm: õpilased, potentsiaalsed õppijad, lapsevanemad

Mõju kirjeldus: Igal õppeaastal alustab kutsekeskhariduse õpinguid 4 000–4 500 ning õpingute perioodi pikenemine mõjutab nende elu otseselt ja väga oluliselt, kuna nad saavad ajaliselt hiljem teha olulisi valikuid seoses õpingute jätkamise ja tööle asumisega. Ühe aasta võrra pikem õpingute periood toob kaasa ka täiendavaid kulusid õpilasele ja tema vanematele, kuna lühema õppeaja puhul oleks õpilane suundunud varem tööturule ja hakanud ise raha teenima, samuti makstakse lapsetoetust kuni selle õppeaasta lõpuni, mil laps saab 19-aastaseks, seega viimasel õppeaastal see enamikul kaob.²¹

Mõju sihtrühm: õppeasutused, õpetajad jt töötajad

Õppeaja pikenemisest tulenevalt kasvab õpilaste arv kutseõppeasutustes, mis toob kaasa vajaduse uute õpetajate järele. Tõusta võib olemasolevate õpetajate töökoormus. Seega on vajalikud täiendavad rahalised ressursid õpetajate ja tugipersonali tasustamiseks.

Ebasoovitavate mõjude risk hariduse valdkonnas: Suuremad nõudmised ja pikem õpe võivad suurendada väljalangevust juhul, kui ei suudeta teha muudatusi õppe metoodikas. Lisaks võib 4-aastane õpe vähendada õpilaste huvi kutsekeskharidusõppe vastu, sest põhikooli lõpetajad ei pruugi olla motiveeritud õppima kutsekeskhariduse omandamiseks kauem kui õpitakse üldkeskhariduse omandamiseks gümnaasiumis. Õpilaste huvi suurendamiseks on välja töötatud uued atraktiivse erialade valikuga õppekavad, mille lõpetamisel on head võimalused jätkata õpinguid kõrghariduse tasemel.

Mõju valdkond: majandus

Sihtrühm: tööturu osapooled

Mõju kirjeldus: Muudatusel on lühiajaline negatiivne mõju tööturule, kuna kutsekeskharidusõppe lõpetajate arv 2029. aastal on tavapärasest väiksem. Viimastel aastatel on igal aastal kutsekeskharidusõppe lõpetajaid olnud ligikaudu 2 200. Tööturul olevate inimeste koguarvu arvestades ei ole tegu suure arvuga, kuid suure tööjõupuudusega ametialadel (nt elektrienergia, metallitööga jms seotud ametialad)²² võib see ajutiselt probleeme tekitada, kui lõpetajaid loodetud hulgal tööturule ei lisandu. Pikemas perspektiivis on aga mõju tööturule ja töösuhetele positiivne, kuna tööturule lisanduvad senisest paremate üldoskuste ning kõrgema haridusliku ja tööalase kvalifikatsiooniga töötajad.

Ebasoovitava mõju risk majanduse, sh mittetulussektori valdkonnas: Majandust võib mõjutada kutsekeskharidusõppe pikem õppeaeg ka sel viisil, et vajalike oskustega potentsiaalsed töötajad ei liigu senises ajaraamis ettevõtetesse tööle, mõnedes ettevõtetes võib

²¹ Murasov, M. (2024). *Edukus tööturul 2022. Üldkesk-, kutse- ja kõrghariduse lõpetanute hõive ja palgad*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

²² <https://www.tootukassa.ee/et/baromeeter/poster?period=362&area=all>

ajuti kutsekeskhariduse lõpetajatest olla rohkem puudus. Samuti on riskikohaks õppekavade sisuline muudatus, millega pannakse rohkem rõhku üldhariduslike teadmiste, mitte niivõrd erialaoskuste ja vilumuste kujundamisele.

Mõju valdkond: sotsiaalsed mõjud

Mõju kirjeldus: Õppeaja ja hindamismetoodika muutuse mõju majandusele võib avalduda eeskätt leibkondade toimetulekus ja ettevõtluskeskkonnale vajaliku ettevalmistusega tööjõu kättesaadavuse osas. Mahukama õppe ja kaasajastatud õppekavadel parema ettevalmistusega ning vajalike oskustega spetsialistide lisandumine tööturule mõjutab positiivselt ettevõtete tegevust ja laiemas perspektiivis majanduse arengut.

4.3. Kutsekeskharidusõppes suureneb üldharidusõppe osakaal

Mõju valdkond: haridus, sh hariduse kättesaadavus, kvaliteet, korraldus

Sihtrühm: õpilased, potentsiaalsed õppijad, lapsevanemad

Mõju kirjeldus: Eesti haridusruumis on pikalt olnud lõhe üldkeskhariduse ja kutsekeskharidusõppe lõpetajate saavutatud üldhariduslike ja üldpädevuste õpiväljundite osas. Sisuliselt on kaks erinevate väljundite tasemega keskharidust. Kutsekeskharidusõppe lõpetajate võimalused jätkata õpinguid kõrghariduse tasemel on formaalselt olemas, kuid tegelikkuses säilib nn tupiktee, sest õpe ei ole piisavalt tulemuslik just mitte piisava üldharidusliku ettevalmistuse tõttu. Pikemaajalises vaates võib muudatus aidata kaasa selle olukorra lahendamisele, ühtsele hariduskorraldusele keskharidustaseme õppes ja liikumaks ühtse keskharidusstandardi poole.

Pikemas perspektiivis on muudatusel positiivne mõju kui paranevad kutsekeskharidusõppe lõpetajate võimalused jätkata õpinguid kõrghariduse tasemel. Kõrghariduse omandanute hõive ja palgad on kõrgemad kui neil, kes piirduvad üksnes kutsekeskharidusega²³.

4.4. Mõjupunktides 4.1.-4.3. nimetatud tegevused ühiselt

Mõju valdkond: mõju riigivalitsemisele

Sihtrühm: Rahandusministeerium, haridus- ja teadusministeerium.

Mõju kirjeldus: Kutsekeskharidusõppe pikenemine ühe aasta võrra toob kaasa täiendavate ressursside vajaduse.

Ebasoovitava mõju risk: Kutseharidus on olnud pikalt alarahastatud ning riskiks edukalt uute õppekavade ellu rakendamisel võib kujuneda alarahastuse jätkumine. Riskide maandamiseks tegeletakse kutseharidusele vahendite leidmisega nii sisemiste ressursside arvelt (nt muudetakse rahastamismudelit, vaadatakse üle senine ressursikasutus, nt korrastatakse koolivõrku ja täiskasvanute tasemeõppes tasuta osalemise raamistikku. Korduvõppijatele, kes ei ole õpikohustuse eas on kehtestatud õpingute eest tasumise nõue jne) kui ka lisaraha taotlemise kaudu.

---

²³ Murasov, M. (2024). *Edukus tööturul 2022. Üldkesk-, kutse- ja kõrghariduse lõpetanute hõive ja palgad*. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

Mõju valdkond: mõju riigikaitsele

Mõju kirjeldus: Lühiajaline negatiivne mõju võib avalduda eeskätt õppe aja pikenemisest kutsekeskhariduse omandamisel kuivõrd kaitseväge ajateenistusse suunduvate isikute arv võib 2029. aastal väheneda. Samas, tõhusama üldharidusliku ettevalmistuse ja paremate üldpädevuste omandamine, aga ka kohustuslike riigikaitseõpetuse ja kehakultuuri moodulite lisandumine õppekavasse võib pikemas perspektiivis luua eeldused selleks, et ajateenistusse jõudvad noored on motiveeritumad ja parema ettevalmistusega.

Mõjuvaldkond: regionaalne mõju

Mõju kirjeldus: Uute õppekavade rakendamisel võib mõningane kaudne mõju avalduda ka piirkondade regionaalarengule kui parema ettevalmistusega (nt kui kasutatakse piirkondlikust vajadusest lähtuvat valikõpingute pakkumist) oskustööjõud on kohalikele ettevõtetele kättesaadav. Samas on mõju ulatust ja sagedust keeruline hinnata, kuivõrd kõik õpilased ei pruugi üldse liikuda õpitud erialaga seotud konkreetseesse sektorisse ja piirkonda.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Kutsekeskharidusõppe õppekavadel aasta võrra pikendamisest tingitud kulude ja tegevuste ülevaade on esitatud Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas (õppimiskohustuse kehtestamine) 447 SE. Täpsustatud prognoosi kohaselt on ette näha õpilaste arvu kasvu kutsekeskharidusõppes juba õppeaastast 2025/26, mil eelduslikult lisandub 300 õpilast, 2026/27.õa 900, 2027/28.õa lisandub 1900 õpilast ning 2028/29.õa õpib kutsekeskharidusõppes 3400 õpilast rohkem võrreldes 2024/25. õppeaastaga, mil õpilaste arv oli 12 140 õpilast.

Õppekohad põhihariduse omandamise järgselt kutsekeskhariduse tsemel õpingute jätkamiseks luuakse täiskasvanud õppijate arvelt. Eeldusel, et õppijate arv kutsehariduses ei muutu ning kasvab vaid õppijate osakaal kutsekeskharidusõppes, tekib järgnevatel eelarveaastatel lisavajadus järgmiselt:

Aasta	2026	2027	2028	2029
Lisavajadus eurodes	0,569 mln	1,715 mln	3,635 mln	6,514 mln

Lisanduvast summast moodustavad tööjõukulud arvestuslikult 85% ja kutseõppeasutuste majandamiskulud arvestuslikult 15%. Sotsiaaltoetusteks on planeeritud lisanduvate õppijate kohta koolitoidu toetust, ühele õpilasele 1 euro, 200 päeva aastas.

Õppekavade arendustöö on 2028. aasta lõpuni tagatud Euroopa Sotsiaalfond+ sekkumiste „Teaduspõhine õppekavade ja õppevara arendamine ning rakendamine ja õppekvaliteedi hindamine, personaalsed õpiteed ja õpianalüütika, (ÕKVA+)” tegevuse 1.2 “Kutsehariduse õppekavade arendamine” ning „IT Akadeemia ja inseneriakadeemia arendamine kutse-, üld- ja huvihariduses (INSA)” tegevuse 2.2 Inseneria valdkonna arendustegevused kutsehariduses” vahenditest. Lisaks õppekava arendusele on nende programmide vahendeid võimalik kasutada ka õpetajate koolitamiseks ja parimate praktikate jagamist toetavaks võrgustikutööks.

Kutsehariduse sh kutsekeskharidusõppe kvaliteeditagamise arendamiseks on tagatud vahendid ESF+ programmis PRÕM+.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu §-s 7 kajastatavate kutsekeskhariduse üldharidusõpingute sisu ehk moodulite ajakohastamisesse on olnud kaasatud suur hulk erialaspetsialiste ja huvigruppe. Lähteülesanne kirjeldati koos Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituutide kutsepedagoogika ja kutsedidaktika õppejõududega. Üldharidusliku sisendi korjeks ja õppekavade arendustegevuste paremaks läbiviimiseks toimusid 2024. aasta jaanuaris ja veebruaris laiapõhjalised kaasamiseminarid kutseõppeasutuste üldharidusõpingute õpetajatele. Seitsmel temaatilisel seminaril osales kokku 230 õpetajat. Märtsist novembrini osalesid 46 spetsialisti kaheksa üldharidusõpingu mooduli uute, ajakohaste kirjelduste ja juhendmaterjali koostamisel. Kohustusliku üldharidusõpingu mooduli „Riigikaitseõpetus“ ja valikõpingute mooduli „Riigikaitseõpetuse välilaager“ kirjelduste väljatöötamisel osales Kaitseressursside Ameti poolt kokku pandud töörühm. Töörühmade tegevusi toetasid ka Viljandi ja Tallinna Pelgulinna Riigigümnaasiumite õpetajad. Samuti kaasati septembris 2024 kutseõppeasutuste üldharidusõpingute õpetajad, kel oli võimalik anda tagasisidet väljatöötatud materjalidele, seda võimalust kasutas 83 õpetajat. Ajakohastatud üldharidusõpingute mooduleid on tutvustatud neljal avalikul veebiseminaril 2024. aasta novembris.

Eeltöö uue, 4-aastase kutsekeskharidusõppe õppekava mudeli väljatöötamiseks algas juba 2022 detsembris, mil toimusid esimesed laiapõhjalised kaasamisüritused. Ajavahemikul oktoober 2022 kuni jaanuar 2024 on mudeli väljatöötamiseks toimunud arendusseminaridel osalenud ligi 450 kutsehariduse spetsialisti – õppekasvatusala juhtivtöötajad, direktorid, kutse- ja üldharidusõpingute õpetajad. Mudeli esmaversion valmis 2024.aasta veebruaris. Ajavahemikul märts – detsember 2024 töötasid 76 kutseõpetajat 19 kutseõppeasutusest uue mudeli alusel välja 13 erineva kutseala valdkonna laiapõhjalise õppekava põhiõpingute struktuuri ja moodulite kirjeldused. Arendustegevusi toetasid HTM kutsehariduse valdkonna peaeksperdid koostöös Hariduslabor OÜ ning Tallinna Ülikooli kutsepedagoogika lektorite S.Rekkori, M.Sirgi ja R.Liivikuga.

Määrus esitatakse kooskõlastamiseks ministriumidele ning arvamuse avaldamiseks Eesti Kutseõppe Edendamise Ühingu.

Triin Laasi-Õige
kutsehariduse ja oskuste poliitika osakonna juhataja